

ORŁY Z „GAPĄ” I BEZ

Data publikacji 06.11.2021

Pierwsze i krótkie lata policyjnego lotnictwa były powiązane z lotnictwem wojskowym. Nie może więc dziwić wykorzystanie przez funkcjonariuszy Policji Państwowej umundurowania Wojska Polskiego podczas szkolenia. Na samodzielność lotniczą i mundury dla policyjnych pilotów musieliśmy cierpliwie poczekać siedemdziesiąt lat.

Odbudowa państwa polskiego była procesem długotrwałym i żmudnym. Pierwsze eskadry lotnictwa polskiego w niepodległym państwie polskim powstały już w 1918 r. Początkowo polscy żołnierze nosili mundury obcych armii pozbawione wszystkich elementów identyfikujących, co widać na starych zdjęciach z tego okresu. Ten czas mundurowego „chaosu” trwał dosyć krótko, bo już w styczniu 1919 r. przyjęto wzór tymczasowego munduru dla oficerów i szeregowych lotnictwa, marynarki wojennej i artylerii konnej. Również w Policji Państwowej szybko, bo już w 1920 r., wyszło rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych w przedmiocie umundurowania i uzbrojenia PP. Przepisy mundurowe dla policyjnych lotników zostały oparte na przepisach ubiorczych wojska ogłoszonych w Dz. Rozk. nr 97/19 z 1919 r. i w Dz. Rozk. nr 17/24 z 1924 r., a zatwierdzone Dz. Rozk. 44/24, poz. 639 z 6 XI 1924 r. Przez okres międzywojenny policyjni lotnicy nie doczekali się jednak klarownych wytycznych dotyczących umundurowania.

NA PIERWSZYCH KURSACH

Początek policji lotniczej przypada na lata 30. XX wieku. Podstawą jej utworzenia był art. 18 rozporządzenia z 16 marca 1928 r. zawierający upoważnienie Ministra Spraw Wewnętrznych do „stworzenia w razie potrzeby i w ramach budżetu ustalonego etatu osobowego PP oddziałów, przeznaczonych do specjalnych zadań służby bezpieczeństwa, których organizację wewnętrzną i sposób użycia określają wydane przez niego przepisy”. W momencie decyzji o utworzeniu w Policji Państwowej nowej formacji – lotnictwa policyjnego, 28 października 1930 r. funkcjonariusze odbywający szkolenie z pilotażu w 1931 r. używali ubioru specjalnego składającego się z kombinezonu skórzanego na futrze, skórzanej czapki lotniczej i rękawic futrzanych. Z kolei podczas prac na lotnisku noszono kombinezony wykonane z drelichu. Nakryciem głowy był czarny beret z oznaką stopnia. Zdjęć zachowało się z tego okresu niewiele. Policyjni piloci ze szkolenia wychodzili z tzw. gapą, czyli odznaką polową pilota, którą przypinali do granatowego munduru.

Jeszcze w lutym 1919 r. prof. Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie Władysław Gruberski otrzymał zlecenie zaprojektowania odznaki dla polskich lotników. Czy inspiracją dla artysty była odznaka austriackich pilotów, czy obraz Jana Matejki „Ludzkość powracająca do wiary i ideału” namalowany dla Politechniki Lwowskiej, to ciągle kwestia sporna.

Uprawienie do noszenia odznaki przysługiwało: „(...) oficerom i żołnierzom, którzy odbyli szkołę pilotów oraz zdali egzamin według specjalistycznych przepisów teoretycznych i praktycznego kierowania wszystkimi dostępnymi aparatami latającymi. (...) Nadanie odznaki następuje na czas służby w wojskach lotniczych, a tylko w wyjątkowych przypadkach, tj. za szczególne zasługi oddane Ojczyźnie na polu lotnictwa, bądź to w boju, bądź przez szczególny czyn lotniczy może być przyznane dożywotnio. Również i rannym w wykonywaniu służby pilota – nadawane będzie prawo dożywotniego noszenia”.

Piloci nosili ją przypiętą po lewej stronie, na wysokości pierwszego guzika bluzy mundurowej, w odległości dwóch cm

od krawędzi kołnierza. Odznakę w okresie międzywojennym noszono tylko w czasie służby w lotnictwie. Jednak rozkaz nr 13 z 22 grudnia 1933 r. (Dziennik Rozporządzeń MSWojsk.) wprowadził zasadę dla absolwentów wojskowej szkoły lotniczej, polegającą na tym, że otrzymywali tytuł pilota z trzecią klasą specjalności i nie mieli prawa jej noszenia aż do zdania egzaminów końcowych i odbycia dwuletniej służby. Odznakę polową, której wyróżnikiem był zielony wieniec, uznano wówczas za odznakę najwyższej klasy, a prawo do jej noszenia mieli tylko ci, którzy wykonywali loty bojowe podczas wojny. Zasada ta obowiązywała do zakończenia II wojny światowej.

SKRZYDLATA POLICJA

Uroczysta inauguracja działalności lotnictwa policyjnego KGP nastąpiła dokładnie 9 maja 2001 r. Rok wcześniej pozyskano do Komendy Głównej Policji 11 śmigłowców pochodzących ze 103. Pułku Lotnictwa Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSWiA, które zostały wprowadzone do służby w strukturach nowo utworzonego lotnictwa policyjnego. Jeszcze wcześniej, bo w 1996 r., powstały dwie pierwsze sekcje lotnicze przy komendach wojewódzkich w Krakowie i w Poznaniu. Dokumentami regulującymi funkcjonowanie lotnictwa policyjnego jest Prawo lotnicze (ustawa z 3 lipca 2002 r.) oraz ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r. Ustawy dookreślają zarządzenia Komendanta Głównego Policji nr 1158 z 17 października 2005 r. w sprawie powołania oraz określenia organizacji, zakresu działania i właściwości terytorialnej służby lotnictwa Policji oraz nr 40 z 4 kwietnia 2018 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez służbę lotnictwa Policji.

3 kwietnia 2007 r. rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. Nr 87, poz. 584) zostały wprowadzone odznaki: „Pilot Lotnictwa Policji” i „Mechanik Lotnictwa Policji”. Odznakę stanowią stylizowane skrzydła w kolorze patynowego srebra, na których nałożona jest odznaka policyjna z szarfą w kolorze niebieskim z napisem POLICJA, a w odznace „Mechanika Lotnictwa Policji” tło stanowi turbinka. Wymiary odznak to 69 x 16 mm. Odznaki nadaje rozkazem Komendant Główny Policji z dniem mianowania policjanta na stanowisko w służbie lotnictwa Policji. Wzór odznaki zaprojektowali Dariusz Frątczak i Józef Kubas, związani z lotnictwem policyjnym. Odznaki „Pilota Lotnictwa Policji” i „Mechanika Lotnictwa Policji” według rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 20 maja 2009 r. w sprawie umundurowania policjantów nosi się „centralnie między wyłogiem a wszyciem rękawa kurtki wyjściowej, na wysokości wycięcia wyłogu na lewej stronie piersi, lub centralnie nad lewą kieszenią koszuli wyjściowej letniej”. W tym okresie również uregulowane zostały czarne i granatowe kombinezony (zarządzenie nr 475 KGP z 7 maja 2008 r.). – Obecnie testowane są jasne kombinezony dla pilotów – mówi insp. pil. Robert Sitek, naczelnik Zarządu Lotnictwa Policji GSP KGP. Przepisy odnoszą się zarówno do mundurów męskich, jak i damskich, ponieważ wśród pilotów policyjnych są również funkcjonariuszki.

KOMBINEZON I „RAJBANY”

Wkłodowany w pamięć wizerunek pilotów opiera się głównie na pięknych filmowych kadrach. Młodzi, przystojni, wysportowani, przemierzają pewnym krokiem lotnisko po trudnej akcji w powietrzu, ubrani w lotniczy kombinezon i przeciwsłoneczne okulary. Kombinezon rzeczywiście jest pilotom nieodzowny. Dlaczego? Przede wszystkim wykonany jest z materiału trudnopalnego, bo w historii lotnictwa nie brakuje przypadków, kiedy kombinezon uratował pilota przed ciężkimi poparzeniami. Ponadto ciasno przylegając, spełnia funkcję przeciwprzeciążeniową. Jest też po prostu praktyczny, posiada wiele różnych kieszonek, w których można pomieścić ołówek, długopis, kątomierz, gumkę, mały notes, latarkę, rękawiczki czy mały śrubokręt. Okulary przeciwsłoneczne zaś, chociaż w wyposażeniu nie są, chronią przed promieniami słońca, po prostu. Ale i tu praktyczny aspekt jest ważny. Piloci wybierają takie, które mają jak najcieńsze zauszuki, by nie ścisnęły pod przylegającymi słuchawkami i twardym hełmem THL.

Izabela Pajdała

Artykuł ukazał się w [numerze specjalnym Gazety Policyjnej](#) poświęconemu Lotnictwu Policji.

bibliografia:

- Ordery i odznaczenia, nr 2, Wydawnictwo De Agostini Polska Sp. z o.o.
- Sawicki Z., Symbolika polskich organizacji bezpieczeństwa, Warszawa 2011

Odznaka "Mechanik Lotnictwa Policji"

Odznaka "Pilot Lotnictwa Policji"

Odznaka "Pilot Polowy"

